

Expo Krulbol

Een reizende tentoonstelling over
de traditionele volkssport krulbollen,
boordevol liefde, leed en volksvermaak.

Krulbol

Op een afgebakend speelveld zijn twee staken (stokken) in de grond geslagen. Met een zware houten bol, die de vorm van een kaasbol heeft, wordt de staak zo dicht mogelijk benaderd. Doordat de bol een afgevlakte kant heeft legt de bol een gebogen parcours of 'krul' af.

INHOUD

1.	Inleiding	2
2.	Expo Krulbol	5
2.1	Een sfeerbeeld ...	5
2.2	Wat krijgt de bezoeker te zien...	6
3.	Expo Krulbol in uw instelling: uitleenvoorwaarden	6
4.	Educatief Pakket	8
5.	Publicatie	9
6.	Communicatiemiddelen	9
7.	Bijlagen	10

1. *Inleiding*

Voor u ligt het dossier 'Expo Krulbol'. Expo Krulbol is een reizende tentoonstelling die op een frisse en aantrekkelijke manier informatie over de traditionele volkssport krulbollen bundelt. Krulbol is typisch voor het Meetjesland, maar wordt ook in de rest van Vlaanderen, in Zeeuws-Vlaanderen en zelfs in de Verenigde Staten ("rolle bolle") beoefend. De Expo Krulbol brengt het tijdloze verhaal van de sport en van haar beoefenaars, van gisteren en vandaag. Krulbol staat in het Meetjesland voor een rijke sportieve traditie. Een volkssport die nog steeds actief wordt beoefend, zowel competitief als recreatief.

In november 2006 werd deze tentoonstelling in Aalter aan het brede publiek voorgesteld. Vanaf januari 2008 rondt de Expo Krulbol haar tournee doorheen het Meetjesland af en kan ze de grenzen van het Meetjesland verlaten, om ook de rest van Vlaanderen en een stukje van Nederland te laten kennismaken met krulbol. Indien u geïnteresseerd bent Expo Krulbol in uw instelling tentoon te stellen, neem dan contact op met de erfgoedcel voor concrete afspraken en reservatie. De tentoonstelling is gratis.

Het erfgoedproject 'Krulbol'

Expo Krulbol maakt deel uit van een erfgoedproject rond krulbollen dat Erfgoedcel Meetjesland samen met diverse partners ondernam tussen januari en november 2006. Het eindresultaat van dit erfgoedproject is driedelig:

- De reizende tentoonstelling Expo Krulbol
- De publicatie 'Meetjesland Krulbol' in de reeks Erfgoed Leeft
- Het educatief pakket 'Krulbollen' voor jongeren van 12-14 jaar

Krulbol is dé traditionele Meetjeslandse volkssport. Volkssporten zijn een boeiend aspect van de Vlaamse volkscultuur en zijn nationaal én internationaal erkend als waardevol cultureel erfgoed. Ze bevinden zich op het kruispunt tussen erfgoed, cultuur, toerisme en sport. En deze realiteit heeft zich doorgezet in het unieke samenwerkingsverband van organisaties uit verschillende beleidsdomeinen dat het erfgoedproject 'Krulbol' vorm heeft gegeven. Een voorbeeld dat we willen stellen met de erfgoedwerking in het Meetjesland.

Het erfgoedproject was een initiatief van Erfgoedcel Meetjesland, en werd gerealiseerd in samenwerking met tapis plein, Belgische Krulbolbond, Sportimonium, VlaS, Cultuurcentrum Evergem en Toerisme Meetjesland, en met de steun van COMEET, Toerisme Meetjesland en de Vlaamse Gemeenschap. Het project werd geleid en opgevolgd door een stuurgroep waarbinnen alle partners vertegenwoordigd waren.

De Erfgoedcel Meetjesland belichtte en bewaakte de erfgoedcomponent in het eeuwenoude en hedendaagse verhaal over krulbollen. Het culturele en socio-culturele aspect van de volkssport werd ook ondersteund dankzij de enthousiaste bijdrage die Cultuurcentrum Evergem aan het project leverde. Krulbol is uiteraard ook een sport. De eigenheid van deze sport, zijn sportief en ook historisch karakter werden in dit project mee opgevolgd door het Sportimonium (het sportmuseum in Hofstade) en VlaS (Vlaamse Traditionele Sporten). Zowel

het Sportimonium als VlaS zijn toonaangevende spelers in het behoud en de valorisatie van Vlaamse traditionele sporten. Uiteraard mogen we in deze opsomming de Belgische Krulbolbond niet vergeten. Dankzij hun inzet werden de Meetjeslandse krulbolders nauw betrokken bij dit project. Want zij zijn uiteindelijk de 'conservators' van dit unieke erfgoed. Dit project werd pas mogelijk dank zij de inzet van de bolders zelf. Zij brachten enthousiast hun verhaal of gaven hun geliefde truitjes, trofeeën, foto's in bruikleen voor het project. Krulbol is typisch voor het Meetjesland. Het vormt een onderdeel van de culturele biografie, van de eigenheid van de streek. Daarom sprongen ook Toerisme Meetjesland en Toerisme Oost-Vlaanderen op de kar. De projectpartners namen de creatievelingen van het productiehuis tapis plein onder de arm om het project vorm te geven. Krulbollen is weer hip, dankzij hun creatieve toets. Tot slot vermelden we ook de ondersteuning van de Vlaamse Gemeenschap en COMEET, dankzij het erfgoedconvenant dat de Vlaamse Gemeenschap eind 2005 met COMEET afsloot.

Kenmerkend in dit project is de procesmatige aanpak met verschillende publieksmomenten, geruggensteund door vrijwilligerswerk. Het project nam een publieksgerichte start met een inzamelactie van voorwerpen en foto's gerelateerd aan de krulbolsport. 104 personen reageerden op deze oproep (gelanceerd in voorjaar 2006) en stelden objecten en foto's ter beschikking uit hun privé-collectie.

Een eerste tijdelijke expo fungeerde als tussentijds toonmoment, tijdens de Europese Spelen van de Traditionele Sporten van augustus 2006 in Evergem-Doornzele. Deze spelen zijn de jaarlijkse plaats van afspraak voor liefhebbers en beoefenaars van traditionele sporten als krulbol, gaaibollen, wipschieten en touwtrekken. Dit tussentijds toonmoment vormde het sluitstuk van de inzamelactie, en bood de nieuwsgierige bezoeker al een blik op de verzamelde erfgoedobjecten. Gedurende de inzamelperiode werden verschillende krulbolders geïnterviewd volgens de methode mondelinge geschiedenis, en werden de binnengebrachte objecten geregistreerd en gefotografeerd. De gerestaureerde molen van Evergem-Doornzele werd door de gemeente Evergem ter beschikking gesteld als werkplaats en verzameldepot. Sterke pijler in dit hele proces was de inzet van talrijke vrijwilligers uit de krulbolwereld, uit lokale erfgoedverenigingen en vanuit de projectpartners. Zij werkten allemaal achter de schermen mee aan de realisatie van de Expo Krulbol. De creatievelingen van tapis plein zorgden voor een unieke, frisse vormgeving van de tentoonstelling en educatief pakket en de beloftevolle fotograaf Jelle Vermeersch zorgde voor een artistieke interpretatie van de krulbolsport en haar beoefenaars.

De reizende tentoonstelling Expo Krulbol die op 9 november 2006 aan het brede publiek werd voorgesteld bundelt alle informatie die tijdens het project werd verzameld, op een frisse, compacte en visueel aantrekkelijke manier. Voorwerpen, anekdotes, straffe uitspraken en dialecten, spelregels, beeldmateriaal en getuigenissen wisselen elkaar af in de opstelling. De vormgeving is geïnspireerd op het krulbolspel zelf. De panelen zijn als krulbollen die zich rond de 'staak' krullen.

Erfgoedcel Meetjesland

Juli 2007

Contact:

Erfgoedcel Meetjesland
Van Hoorebekeplein 1 bus 4
9900 Eeklo

erfgoedcel@comeet.be

www.erfgoedcelmeetjesland.be

2. Expo Krulbol

2.1 Een sfeerbeeld ...

2.2 Wat krijgt de bezoeker te zien...

Expo Krulbol brengt het unieke verhaal van de krulbolsport van vroeger en vandaag. Het is een verhaal van passie en sportiviteit, van winnen en verliezen, van vriendschap en volksvermaak. Verschillende bolders werden voor de camera gehaald en brengen hun getuigenis in de film 'drie kampioenen'. Via twee koptelefoons kan de bezoeker ook getuigenissen beluisteren. De oorsprong van de krulbolsport en de verspreiding in het Meetjesland worden duidelijk weergegeven en enkele voorwerpen die de sport en de bolder typeren zijn terug te vinden in de 'staak'.

De typische terminologie en de correcte spelregels worden op een ludieke manier weergegeven, en worden begeleid door de typische uitspraken die de bolders hanteren. Wie zin krijgt om de sport te beoefenen, vindt er ook alle spelregels terug. Kortom, Expo Krulbol brengt de krulbolsport voor het brede voetlicht, zowel in haar culturele als sportieve facetten. Expo Krulbol omvat ook een wedstrijd voor kinderen. De vormgeving is geïnspireerd op het krulbolspel zelf. De panelen zijn als krulbollen die zich rond de 'staak' krullen.

3. Expo Krulbol in uw instelling: uitleenvoorwaarden

Van november 2006 tot en met november 2007 reist Expo Krulbol in het Meetjesland. In december 2007 en januari 2008 doet ze Vlaams-Brabant aan (Sportimonium). In 2008 kan de tentoonstelling op reis doorheen de overige Vlaamse provincies, en de Nederlandse provincies Zeeland en Noord-Brabant. Expo Krulbol biedt een kennismaking met het streekelijke erfgoed van Het Meetjesland en de unieke Vlaamse volkssport krulbol in la haar aspecten.

Expo Krulbol omvat:

Ingepakt:

twee kisten, 6 curverboxen, twee kartonnen dozen, een reclamestaander, en map met de technische handleiding

Opgesteld:

zes panelen met voet, één vitrinekast, een reclamestaander

Pakket affiches en flyers

Uitleenperiode en duur:

Voor 2008 te bespreken en vast te leggen, minimaal twee weken per locatie

Huurprijs:

Gratis, mits waarborg en verzekering

Transport:

De bruiklener dient zelf voor heen- en terugtransport te zorgen en minimaal twee personen te voorzien voor in- en uitladen van de tentoonstelling. Een bestelwagen of kleine vrachtwagen is noodzakelijk.

Opbouw en inpakken:

Ook dit is ten laste van de bruiklener. Twee personeelsleden zijn vereist om op basis van de technische handleiding de tentoonstelling op te stellen en na afloop terug in te pakken.

Opstellen duurt een hele dag, inpakken een halve dag. Het verpakkingsmateriaal dient correct te worden gebruikt en voor de duur van de bruikleen door de bruiklener te worden gestockeerd.

Het opladen van de batterij van de MP3-speler (met interviews, op te laden via USB-poort van een computer) en het aan- en uitzetten van de DVD-speler dient dagelijks te gebeuren.

Ruimte en toegankelijkheid:

De tentoonstelling moet worden opgesteld in een publiek toegankelijke ruimte van minimaal 30 m² en de panelen moet langs beide zijden makkelijk te bekijken zijn.

Veiligheidsvoorzieningen:

De tentoonstellingsruimte moet veilig afsluitbaar zijn en de bruiklener moet toezicht of permanentie voorzien tijdens de openingsuren voor het publiek. Een opstelling in bv. een lobby van een cultuurcentrum, een toeristische infokantoor of tijdelijke tentoonstellingsruimte in een museum, is zeker mogelijk.

Communicatie:

De bruiklener staat in voor de lokale publiekscommunicatie over de tentoonstelling. Affiches en flyers worden hiertoe door de Erfgoedcel Meetjesland ter beschikking gesteld in vooraf bepaalde hoeveelheden. De bruiklener verzorgt de verspreiding van deze affiches en flyers. De bruiklener neemt de praktische gegevens van de tentoonstelling op in de eigen communicatiemiddelen (bv infoblad, eigen website, nieuwsbrief...).

Beschikbaarheid van Expo Krulbol: Agenda 2007-2008

Kaprijke: dinsdag 3 juli tot en met zaterdag 29 juli 2007

Sint-Laureins: woensdag 1 augustus tot en met woensdag 22 augustus 2007

Maldegem: vrijdag 24 augustus tot en met zondag 23 september 2007

Zomergem: momenteel geen locatie

Wachtebeke: woensdag 24 oktober tot en met zondag 18 november 2007

Sportimonium: 19 November 07 – 14 januari 2008

Vanaf 16 januari – december 2008: ter beschikking op aanvraag. Reserveren is noodzakelijk.

4. **Educatief Pakket**

Dank zij de educatieve koffer krulbol kunnen kinderen en jongeren van 10 tot 14 jaar ingewijd in de wereld van het krulbollen.

Interactie staat voorop, enerzijds tussen de begeleider/leerkracht en de jongeren en anderzijds is er interactie tussen de jongeren onderling. Al doende leren de jongeren over volkssporten, volkssporten in de wereld, vrijetijdsbesteding vroeger en nu en tenslotte komt natuurlijk de krulbolsport aan bod in al zijn facetten. Het uiteindelijke doel is **zelf aan de slag gaan met de krulbol**. Met de opgedane kennis spelen de jongeren krulbol als volleerde bolders.

Het pakket wordt begeleid door een duidelijke, heldere handleiding voor de leerkracht of begeleider. De begeleider hoeft geen kenner te zijn.

Het pakket omvat drie fases:

Als start kregen de deelnemers een mysterieus mini-volksspel voorgeschoteld. Zelf spelregels bedenken is de opdracht. Fase 1 handelt ook over volkssporten van over de hele wereld.

Voetbal een plaatsje geven op de wereldkaart is makkelijk, maar waar capoeira thuishoort is iets moeilijker. En waar komt dat krulbollen toch vandaan...?

In fase twee komt vrijetijdsbesteding van vroeger en nu aan bod. Blijkbaar deed oma vroeger ter ontspanning heel wat andere dingen dan jongeren vandaag. Al zijn sport en spelletjes van alle tijden.

De derde fase lokt de groep naar buiten. Na een korte stoomcursus van de spelregels worden de staken de grond in geslagen en kan het krulbollen beginnen. Telkens twee teams nemen het tegen elkaar op. Het pakket omvat twee staken (stokken) en hamer en krulbollen.

De educatieve koffer krulbol is ter beschikking op aanvraag. De koffer kan indien gewenst meereizen met de tentoonstelling en ter beschikking gesteld worden gedurende de hele uitleentermijn van de tentoonstelling. Reserveren is noodzakelijk. De handleiding wordt ter informatie en voorbereiding ter beschikking gesteld op eenvoudige vraag.

5. *Publicatie*

“Meetjesland krulbolt” is de eerste uitgave in de publicatiereeks “Erfgoed leeft”. Met deze reeks “Erfgoed leeft” wil de Erfgoedcel Meetjesland diverse erfgoedthema’s over het Meetjesland op een frisse en toegankelijke manier in de kijker zetten. “ Meetjesland Krulbolt” omvat zo’n 60 bladzijden boordevol informatie en getuigenissen over het krulbollen van vroeger en nu. Deze publicatie is te koop bij de Erfgoedcel Meetjesland voor de democratische prijs van 4 euro per stuk. Bestellen kan telefonisch of via de website. Indien gewenst kan de bruikleennemer een aantal exemplaren aankopen voor de eigen verkoop en het aantal onverkochte exemplaren na de bruikleenperiode terug afrekenen.

6. *Communicatiemiddelen*

De Erfgoedcel Meetjesland stelt een communicatiepakket ter beschikking van de instellingen en gemeenten die de Expo Krulbol huisvesten.

Het pakket omvat:

- Berichtgeving op de website www.erfgoedcelmeetjesland.be:

Op de nieuwspagina, de agendapagina, in de digitale nieuwsbrief en op de mini-website over krulbol gekoppeld aan deze site.

- Affiches en flyers met witruimte:

Deze zijn aan te vullen met transparante stickers met lokale, praktische gegevens. Deze praktische stickers worden minimaal 8 weken voor aanvang geproduceerd en geleverd. De bruikleengever verbindt zich er toe tijdig de praktische gegevens en de gewenste aantallen door te geven.

De bruikleennemer staat in voor de lokale communicatie van de Expo Krulbol via de eigen communicatiekanalen en de lokale en regionale pers. Indien de bruikleennemer een officiële opening voor het publiek organiseert dan wordt de Erfgoedcel Meetjesland hiervan op de hoogte gebracht, uitgenodigd en wordt ruimte voorzien in het programma om een korte toespraak te houden. In alle communicatie over de Expo Krulbol dient de Erfgoedcel Meetjesland woordelijk en/of met het logo vermeld te worden.

7. Bijlagen

Expo Krulbol: technische handleiding